

Deliberationes tudományos folyóirat
17. évfolyam 2. szám 2024/2, 7–14. oldal
Kézirat beérkezése: 2024. november 22.
Kézirat befogadása: 2024. november 28.
DOI: 10.54230/Delib.2024.2.7

Deliberationes Scientific Journal
Vol.17; Ed.No. 2/2024, pages: 7–14
Paper submitted: 22nd November 2024
Paper accepted: 28th November 2024
DOI: 10.54230/Delib.2024.2.7

TISZTELETREMÉLTÓ BÁLINT SÁNDOR – A HITVALLÓ TUDÓS TISZTELETÉNEK ALAKULÁSA A SZEGED-CSANÁDI EGYHÁZMEGYÉBEN (2018–2024)

Ft. Serfőző Levente
Gál Ferenc Egyetem, Teológiai Kar
Szeged-Csanádi Egyházmegye Katechetikai Intézete

Absztrakt

A most következő írás a *Bálint Sándor szellemi örökében – 120 éve született Bálint Sándor* konferencián elhangzott köszöntő előadásnak az írott változata. Az emlékkonferenciára 2024. október 15-én került sor a Gál Ferenc Egyetem szervezésében. Az előadó a tudós és hitvalló Bálint Sándor boldoggá avatásának folyamatát, valamint imádságos tiszteletének Szeged-Csanád egyházmegyében kialakult formáit összegezte a *Positio* óta. Ugyanakkor ismertette a Bálint Sándor tiszteletéhez kapcsolódó eseményeket, a közreműködő személyeket, helyszíneket, programokat, és ezek kiemelkedő momentumait.

Kulcsszavak: Bálint Sándor, boldoggá avatás, *Positio*, imádságos tisztelet, Szeged-Csanád Egyházmegye

VENERABLE SÁNDOR BÁLINT – THE DEVELOPMENT OF THE VENERATION OF THE CONFESSOR-SCHOLAR IN THE DIOCESE OF SZEGED-CSANÁD (2018–2024)

P. Levente Serfőző
Gál Ferenc University, Faculty of Theology
Catechetical Institute of the Diocese of Szeged-Csanád

Abstract

The following text is the written version of the greeting address delivered at the conference *In the Spiritual Heritage of Sándor Bálint – 120 Years Since the Birth of Sándor Bálint*, held on 15 October 2024 and organized by Gál Ferenc University.

The speaker summarized the process of the beatification of the confessor and scholar Sándor Bálint, as well as the forms of prayerful veneration that have developed within the Diocese of Szeged-Csanád since the submission of the *Positio*. In addition, the presentation described events related to Bálint's veneration, including the people, places, programs, and notable moments involved.

Keywords: Sándor Bálint, beatification, „*Positio*”, veneration, Diocese of Szeged-Csanád

Tisztelt Konferencia!

Szeretettel köszöntöm mindannyiukat: a konferencia szervezőit és a résztvevőket. Arra kaptam felkérést, hogy bemutassam Tiszteletreméltó Bálint Sándor személyét, boldoggá avatásának folyamatát, valamint imádságos tiszteletének egyházmegyénkben kialakult formáit.

A téma azonnal behatárolja az időt is és a területet is. Rövid írásomban már az elején szeretnék kitérni arra, hogy egyházmegyénk határait Csongrád-Csanád- és Békés- vármegyék, illetve Jász-Nagykun-Szolnok vármegyének egy kisebb területe jelentik. Az időkeret pedig, melyről beszélünk, a 2018 és 2024 között eltelt öt esztendő eseményeit foglalja össze. Célom ismertetni Bálint Sándor tiszteletéhez kapcsolódó események, programok, helyszínek, személyek sorát, helyét, kiemelkedő momentumait. Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy az említett időintervallum több, mint öt évet foglal magába. A csúszás oka a Covid időszak okozta korlátozottság, melynek következtében a programjaink többségét újra kellett gondolnunk.

Bálint Sándorról, mint hitvalló tudósról, tiszteletreméltó személyről beszélünk. A boldoggá avatási folyamatban nagy fordulópontot jelentett a leadott *Positio*, melyet a Szentek Ügyei Kongregáció 2021. március 17-én fogadott be. Ugyanezen év május 22-én, Ferenc pápa elismerte hősiei erényeit, mely azt jelentette, hogy a hitvalló tudós élete és hősiei módon gyakorolt erényei szabad utat nyitottak a kitartó imádság felé. Ebben az esetben már a Tiszteletreméltó megszólítással imádkozhatunk pártfogásáért és boldoggá avatásáért. Kellő óvatossággal, de nagy reménnyel emelném ki, hogy a boldoggá avatás útján több ima-meghallgatás is adminisztrálva lett, de mindezek a kivizsgálás és a mérlegelés szakaszában járnak, így ezeket most nem áll módomban jobban kifejteni. Bízom benne, hogy egy napon, a kellő diszkrécióval kezelt témákat hívó bizonyossággal tárhatjuk az érdeklődők elé.

Bálint Sándor, a hitvalló tudós (**1. kép**) 1904. augusztus 1-jén született Szeged-Alsóvároson, mely életének meghatározó helyszíne lett. A családi bölcső és pátria azzá a területté vált, melyhez egész élete során ragaszkodott és annak kultúrájával, a népi szakrális hagyományokkal élete egész folyamán szenvedélyes módon foglalkozott. Kezdetektől fogva itt és ebben az életterben találta meg az Istennel való kapcsolatát, amelyet a népi jámborságon keresztül fedezhetett fel és mélyített el. A szakrális értékeket nem csak kutatta, annak lelkiségét maga is mélyítette; ebből számunkra

1. kép: Bálint Sándor (Szentbalázs, 1975).
Lantos Miklós felvétele

olyan pótolhatatlan kincs és tradíció született, amelyet büszkén őrzünk és ápolunk. Bálint Sándor munkája és hűsége példaértékű; egy olyan hitvalló tudóst tisztelhetünk benne, aki élete utolsó pillanatáig és annak minden területén Krisztus-hordozó volt. Így válhatott a hit és kultúra közötti kapcsolat egyik megtestesítőjévé, a tudomány és a vallás dialógusának fáradhatatlan misszionáriusává, melyet mélyen átjárt és meghatározott máriás lelkisége és a népi ájtatosság iránti szeretete.

Az eseményeket számbavéve, a 2018 és 2024 közötti időszakból elsőként Rösztke település plébániai közösségének kezdeményezéseit szeretném kiemelni. A plébánia tagjai több éven keresztül, a szakrális népi kultúra ápolását célzó, közösségfejlesztő, hagyományőrző programokat szerveztek. Ezek természetét megismerve,

generációkon átívelő programsorozatról, konferenciáról, találkozóról, kiállításokról beszélhetünk, amelyek Bálint Sándor oltalma alatt zajlottak, és a szegedi hitvalló tudós közbenjárását kérve, az ő pártfogásába ajánlottak.

A szervezések sorában másodikként a Karolina Katolikus Általános Iskolát említeném meg. Bálint Sándor emlékének és tiszteletének ápolására ez az intézmény nemcsak az elmúlt öt évben, de az osztályok, az osztályközösségek és az iskola vezetése által már jóval korábban nagy hangsúlyt fektetett.

A tárgyalt időintervallumon belül, a 2017-18-as tanévben az intézmény kettős jubileumot ünnepelt, így ekkor kiemelt figyelmet fordítottak Bálint Sándor életére és munkásságára. Imádsággal emlékeztek, koszorúztak, a diákok programokkal készültek; ugyanebben az időszakban frissült az állandó élettörténeti kiállítás, mely eddig az iskola egyik termében és folyosóján kapott helyet. Jelenleg megújult formában, sokkal szembetűnőbb és gazdagabb módon mutatja be egykori oktatójuk életét. Diákok, pedagógusok, a belépő szülők és vendégek szinte belebotlanak a Tiszteletreméltó Bálint Sándor életét bemutató, megújult kiállításba. Szólnunk kell arról is, hogy a Misszonyunk Iskolanővérek által fenntartott intézmény diákjai számos alkalommal a legkülönfélébb megemlékező eseményekbe tudnak bekapcsolódni, melyek Szeged-Alsóvároson kerülnek megrendezésre.

Az emlékek és az imádságos tisztelet életben tartása során kiemelt szerepet tölt be a Dugonics András Piarista Gimnázium egész közössége, akik büszkén emlékeznek egykori diákjukra. Művészeti csoportjaik által, az iskola vezetésének támogatásával és jelenlétével számos program, emlékműsor szervezői és résztvevői voltak az elmúlt időben.

2. kép: Bálint Sándor sétány Szegeden, a Kárász utcában (2024).
Kispéter Gábor felvétele

2023-ban a Szeged-Csanádi Egyházmegye, valamint több világi intézmény közös munkájának eredményeképpen létrejött egy tematikus vándorkiállítás, mely a 'legszőgedibb szőgedi' életét, hitvalló életpéldáját, tudományos munkásságát megjelenítve, már számos helyszínen megfordult. Az egyházmegye általános iskoláiban, a plébániákon, valamint más intézményekben kiállított tartalom Bálint Sándor élet-történetét foglalja össze: idézetekkel, róla készült fotókkal gazdagítva teljesebb képet ad az őt megismerni kívánók számára. Talán az egyik leghatékonyabb kültéri kezdeményezés a 2022 őszén nyílt szabadtéri kiállítás volt, melyet a Szegeden megrendezett Katolikus Társadalmi Napok keretében adtak át. Ugyanez a kültéri tartalom, mely a Bálint Sándor sétány nevet viselte, 2024 májusában a hitvalló néprajztudós születésének 120. évfordulója alkalmából, a Kárász utca forgatagában kapott helyet (2. kép). A mobil paravánokra tervezett életút képekben – valamint a szülőföld szeretetéről, imádságról, a tudomány és a hit kapcsolatáról, Szeged város iránti tiszteletéről szóló gondolatokban – mutatta be a szerény, de nagy műveltséggel bíró alsóvárosi szent életét. Ezen alkalommal a két szerzetesi iskola – a Karolina Általános Iskola és Gimnázium, illetve a Dugonics András Piarista Gimnázium diákjai –, valamint az 519-es számú Bálint Sándor cserkészcsapat vállalt szerepet és vett részt a program szervezésében. A közös munka során jó munkakapcsolat és együttműködés alakult ki.

A tisztelet terjesztése nem csak a már említett intézményekben, de a Szeged-Csanádi Egyházmegye ifúsága és a hittanosok körében is lendületet vett. A Covid világjárvány ideje alatt, 2021 májusában életre hívtuk a Bálint Sándor Vetélkedőt és Emléknapot, mely az egyházmegye területén működő egyházi és világi iskolák diákjai számára nyújt találkozási, illetve versenyzési lehetőséget. A Bálint Sándor halálának – illetve égi születésnapjának – évfordulója alkalmából megrendezett egész napos program hi-dakat épít és együttműködést hoz létre sok egyházi és világi intézmény – mint például

az Alsóvárosi Napsugaras Tájház, a Móra Ferenc Múzeum, a Szent-Györgyi Albert Agóra, a Somogyi Városi és Megyei Könyvtár, a Szegedi Tudományegyetem, a Gál Ferenc Egyetem, a Szegedi Dóm Látogatóközpont, az Alsóvárosi Ferences Plébánia, a Szent József Jezsuita Templom, valamint a Szeged-Csanádi Egyházmegye – között.

3. a-c kép: Az óföldségi gyalogos zarándoklat képei: a templom (a), a zarándokok csoportja (b) és az imalap (c)

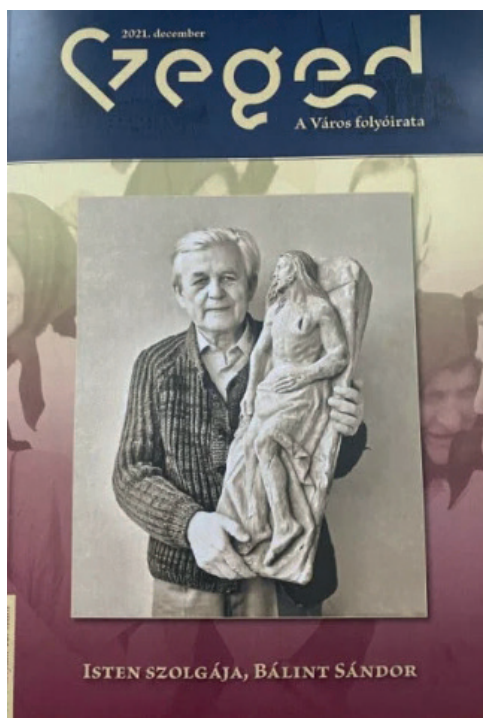
Egy újabb, az egyházmegyét megmozgató és Bálint Sándor tiszteletét is elősegítő alkalom volt az óföldségi gyalogos zarándoklat (3a-c. kép). Első alkalommal 2020. május 23-án – éppen a vírusidőszak által erősen sújtott hónapokban – lett meghirdetve. Ekkor még nem volt lehetőség szervezett módon, nagyobb létszámban elzarándokolni az óföldségi erődtemplomhoz, így egy kisebb zarándok csoport gyalogosan indult el Szegedről. A zarándokok a Dóm térről, Bálint Sándor mellszobrától imádkozva gyalogosan tették meg a közel 30 kilométeres utat. Ez volt az első olyan gyalogos zarándoklat, amely Bálint Sándor boldoggá avatásáért lett felajánlva.

Napjaink evangelizációs és pasztorális módszerei között pótolhatatlan tényező a digitális-online megjelenés és igehirdetés, így fontosnak éreztük létrehozni azt az online hírlevelet és weboldalt, melyek Bálint Sándor személyéhez kapcsolódó eseményekről, megemlékezésekről, valamint a személyéről szóló írásokról számolnak be.¹

Kialakult rendje és hagyománya lett az alsóvárosi temetőben – az egykori szülőház és a Tömörkény utcai lakás falán elhelyezett emléktábláknál – a Mátyás és a Dóm téren álló szobrok előtt tartott koszorúzásoknak. Általában olyan, imádsággal kísért, Bálint Sándor életét és emlékét felidéző, kulturális programmal gazdagított eseményeket szerveznek, melyekbe rendszerint felnőttek, iskolások, közéleti személyiségek, de még a hitvalló tudóst személyesen ismerők is bekapcsolódnak.

A szegediek és a dél-alföldi nép körében oly nagy tiszteletnek és érdeklődésnek örvendő alsóvárosi búcsún, melyet Havas Boldogasszony ünnepéhez kapcsolódóan tartanak, a nyitó szentmisét minden évben az egykori alsóvárosi hitvallóért, Bálint Sándorért és boldoggá avatásáért ajánlják fel. Ennek a szentmisének volt főcelebránsa hosszú éveken keresztül Gyulay Endre nyugalmazott szeged-csanádi püspök; ugyancsak ő volt az, aki 2004-ben hivatalosan is elindította a boldoggá avatási eljárást. A rendszerváltoztatás hajnalán Bálint Sándor neve, eszmei hagyatéka, hitvalló példája nyilvános módon is kifejeződhetett. Ennek okán 1989-ben a Szeged-Felsővárosi

1 <https://balintsandorszeged.hu/>, utolsó lehvívás: 2024.11.15. (szerk. megj.)

4. kép: Szeged. A Város folyóirata.

Bálint Sándor tematikus szám, 2021 december

számtalan hírt és információt jelentettek meg, hozzájárulva ezáltal Bálint Sándor tiszteletének terjesztéséhez. Emléke nemcsak egyházi, de világi közegeket is megszólít, interdiszciplinaritása a tudományos élet képviselőit is érdeklődéssel tölti el.

Az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus kapcsán különös figyelem vetődött Bálint Sándor eucharisztia tiszteletére is, mely spirituális jelentősége mellett történelmi távlatokat is megmozgatott. A szegediek körében ismert volt az a tény, hogy a Szent Vér tisztelete – mint „devotio viva” – évszázadokon keresztül jelen volt a városban. Ennek egyetlen valóságos emléke a Szeged-Alsóvárosi Havas Boldogasszony-templomban álló Szent Vér oltárkép. Bálint Sándor kutatásai nyomán, illetve más történelmi forrásokat figyelembe véve állítható, hogy a fennmaradt tisztelet alapja a várban álló, egykori Szent Erzsébet templomban őrzött vérző ostya lehetett, melyről Laskai Osvát ferences szerzetes prédikációs gyűjteményében olvashatunk. A török megszállással a templom elpusztult, az eucharisztikus ereklyének nyoma veszett, ám a szegediekben az imádságos tisztelet tovább élt. Ennek nem csak szakrális, de néprajzi jelei is fennmaradtak, melyet Bálint Sándor az alsóvárosiak köszönési formájában fedezett fel: „Isten vére áldjon mög!” Az egykori ereklye történetét és a hozzá kapcsolódó tisztelet folytonosságát mutatta be az a kiállítás, melyet 2022. február 10-én Kiss-Rigó László szegedcsanádi megyéspüspök nyitott meg a Szegedi Dóm Látogatóközpontban (5. kép).

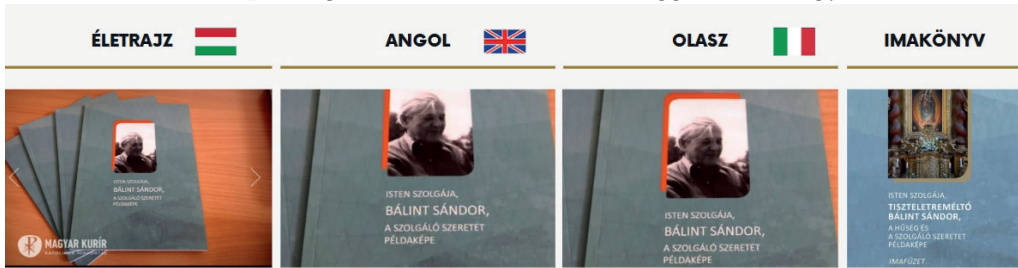
Szent Miklós Plébánián újjáalakult cserkészcsapat az ő nevét vette fel. A 35. évforduló alkalmából emléktáblát avattak az egykori minorita kolostor homlokzatán, mely egyszerre állít emléket a bátor és reményteli újrakezdőknek, valamint a 120. éve született hitvalló tudósnek.

Bálint Sándor élete, tudományos tevékenysége és emberi jelleme vitathatatlanul bizonyítja, hogy szülővárosa iránti szeretete és hűsége kétségbevonhatatlan; de az is igaz, hogy a szegediekben évtizedek óta él annak a példaértékű, széles látókörű, a magyar szakrális néprajz atyjaként tisztelt tudósnek az emléke, akiről 2021 decemberében a *Szeged. A Város folyóirata* egy teljes tematikus számban emlékezett meg (4. kép). Ezenkívül egyházi és világi, helyi és regionális média, országos sajtóorgánumok, írott és online felületen

5. kép: Bálint Sándor emlékkiállítás a Szegedi Dóm Látogatóközpontban

Az elmúlt évek kezdeményezései számos alkalmat adtak arra, hogy Bálint Sándor imádságos tisztelete mélyüljön, élete és példája pedig még több ember számára váljon ismertté. Ezt szolgálja ma is az a két imakártya, melyet csak a közelmúltban több ezer példányban osztott szét a Szeged-Csanádi Egyházmegye. Egyiken a pártfogásáért, míg a másikon a boldoggá avatásáért írt imádságot olvashatjuk. Az egyházmegye több plébániáján – mint például Szeged-Alsóvároson, Szőregen, Móravároson és a Szeged-Felsővárosi plébániákon – szentmisében és imaórákon kéri pártfogását és fohász-kodnak a boldoggá avatásáért. Ugyancsak több ezer példányban jelent meg az életét és tiszteletét bemutató kiadvány, melyet az egyházmegye 2024-ben angol és olasz nyelv-re is lefordítottatott (6. kép). A 2025. Szentévre megjelenő *Bálint Sándor Imafüzet* sokak személyes visszaemlékezései alapján egy kilenced-sorozatot kínál az imádkozóknak, melyben elmélkedések, könyörgések és fohászok segítségével lehet kérni Tiszteletre-méltó Bálint Sándor pártfogását, és imádkozni a boldoggá avatás kegyelméért.

6. kép: Isten szolgája, Bálint Sándor, a szolgáló szeretet példaképe (2024)

Összességében tehát, az 2018–2024 közötti időszakot tekintve Bálint Sándor tisz-telete egyre szélesebb körben elterjedt, így az egyházmegye területén és az ország más pontjain is számos, különböző korosztályokon átívelő programok, ájtatosságok szerveződtek. Bálint Sándor munkássága a tudományos élet területén aktív érdeklő-désnek örvend, hitvalló életére pedig sokan erőforrásként tekintenek. Mindannyian, akik Bálint Sándor életét megismertük, feladatunknak tartjuk, hogy beszéljünk és a magasba emeljük a „legszögédibb szögedi” kiváló műveltségét, Isten és az egyház iránti rendíthetetlen hűségét, és azt a kegyelmi lehetőséget, melyet a pártfogásába ve-tett bizalom jelent.

Kapcsolattartó szerző:

Serfőző Levente

Szeged-Csanádi Egyházmegye Katechetikai
Intézete

6720 Szeged

Aradi vértanúk tere 2.

serfozo.levente@gfe.hu

Corresponding author:

Levente Serfőző

Catechetical Institute of the Diocese of
Szeged-Csanád

Aradi vértanúk square 2.

6720 Szeged, Hungary

serfozo.levente@gfe.hu

Reference: Serfőző, L. (2024). Tiszteletreméltó Bálint Sándor – a hitvalló tudós tiszteletének alakulása a Szeged-Csanádi egyházmegyében (2018–2024). *Deliberationes*, 17(2), 7–14.